

Buda, a város napos oldala

Irta Szász Zoltán

Budapestnek, melyet a közbeszédben s a legtöbb nemhivatalos írásban röviden Pestnek neveznek, ma Buda legdiszesebb, legkedveltebb, sőt hovatovább leginkább hangadó része. Régebben, pontosabban a háborúelőtti években a városnak ez a jobbparti része egy visszamaradt, álmos, lassu életű település volt; az erősen kispolgári alapjellegre egy nyugdíjas-város és egy nyaralótelep némileg jellegzetesebb vonásai rajzolódtak. A Vár, amelyet autóbussz közlekedés még nem kötött össze a világgal, sziget-szerű terület volt, a Krisztina-város álmos nyárszolgárfészek, a Lágymányos egy sivatagszerű területre ejtett házak vázlatos csoportosulása. Budán nem lakott „senki”, azaz naggyobbára névtelen emberek laktak. Ugy ahogy viszont „tout Budapest” Pesten a Muzeum-utca környékén s a külső Andrassy-ut-tájéki vilákhán lakott. Akkor valóban Pest volt Budapest. A pestiek Budára nem mentek, még csak nem is sétáltak, hanem kirándultak.

Ma egészen más a helyzet. Ma nemcsak minden budapesti séta, minden jelentősebb szórakozási nekibuzdulás Budára vezet, de minden sikeres életút is: a jobbpart lassanként az arriváltak gyűlhelye lesz. S ezzel párhuzamosan épül, szépül, előrelendül ez a terület. Hovatovább ugyanolyan világvárosi lesz, mint Pest, sőt ápoltságban és feldiszitettségben ezt már túl is szárnyalta. Van ma egy irányzat, mely azzal az indoklással, hogy a Pest szó a legtöbb európai nyelven pestisre emlékeztet, hogy maga az egész Budapest név könnyen összetéveszthető Bukaresttel, sőt azzal az egész-

gyöngye indoklással, hogy tulságosan hosszú, az egész várost Budára szeretné keresztelni. Ez aligha fog sikerülni, bizonyos azonban, hogy Budának jelentőségbeli előretörése alátámasztja ezt a törekvést.

Nem véletlen, nem is holmi sajátos budapesti dinamika eredménye a jobbparti városrészeknek ez a mostani fellendülése. A városfejlődésnek általános törvénye, hogy a jólét, a gazdagság, a magasabbrendű élet jelei a nyugati városrészekben gyűlekeznek. Így van ez Londonban, Párisban, Berlinben és Bécsben egyaránt. Budapesten egészen az újabb időkig megfordítva volt; a gazdagok városnegyede, a nemzetközi mulatóhelyek világa, a legpezsgőbb társadalmi élet a külső Andrassy-ut és a Stefánia-ut tájékán, tehát a keleti részekben fejlődött ki. Persze nyomós okai voltak ennek a szabálytalanságnak. Buda, a városnak ez a legnyugatiabb része, elkülönült terület volt, melyet a főváros főtömbjétől, Pesttől egy hatalmas folyam, s nagy részében még hegyek is espedig közvetlen a folyóparton terpeszkedő hegyek választottak el. A közlekedés fejlődése, nevezetesen a hidak elszaporodása s azután az autóbussz közlekedés leszállította ezeknek a természeti akadályoknak a jelentőségét. Buda bekapcsolódott általuk a nagy város-egész életébe s ugyancsak a közlekedésnek ez a fejlődése érvényesüléshez segítette azt a törvényt, mely a nagyvárosok nyugati részét teszi a városok szociális, napos oldalává. Ez a nyugati rész egyrészt Pestnek magának a nyugati fele, a Belváros és a Lipótváros, akarom mondani Szent István-város s aztán az egész Buda. Ez egyben a része is Budapestnek, amelynek fekvése esztétikai szempontból legelőnyösebb, mely magába foglalja a Duna két pompás partját, a Margitszigetet és a budai hegyvidéket. Ez Budapestnek szép része s ennek a szép résznek is legszebb szakasza a budai oldal...

Az utóbbi időben gyakran tartózkod-

om a városnak ezen a részén. Talán abban, aki állandóan Budán lakik, nem tudatosodnak oly mértékben ennek az oldalnak jellemző terepsajátságai s azok a feladatok, melyeket ezek a sajátságok a városfejlesztés számára feladnak, mint a sűrűn bár, de mégis inkább csak látogatói minőségben Budán megforduló pesti emberben. Ez a terepsajátság az, hogy Buda hegyeken épült. Kivéve a Lágymányost, a Várhegy s Rózsadomb közti térséget, aztán azt a medencét, mely a Várhegytől nyugatra a hegyvidékig terjed, csupa hegy-völgy az egész Buda. Róma hét dombon épült, Buda ma máris, ha csak a belterületet nézzük, majdnem ennyit, de hamarosan többet is fog borítani. A feladatok már most, amelyeket a terepnek ez a jellege a városfejlesztés elé tűznek, bizonyosfajta közművek szaporítása. Ahol hegy van, ott közelfekvő szükséglet alagutak és hegyvasutak építése. Már ma is kettő van mind a két fajtából. Egy alagut a Várhegy alatt, röviden: az Alagut s egy vasuti alagut a Déli vasut pályaudvarából Kelenföld felé haladó vasuti pályatest mentén, aztán a Várba vezető sikló s a svábhgyei fogaskerekű vasut. Aki Budán gyakran járkel, az hamarosan ráeszmél arra, hogy ezen a területen sokkal több ilyen természetű technikai alkotásra volna szükség. Ki nem gondolt nem egyszer arra, mikor az Erzsébet-hidon átkelve szinte orrát ütötte bele a Dunára rátehenkedő Gellérthegybe, hogy itt is, akár csak a Lánchidnak, egy alagut volna a hid természetes és méltó folytatása? A budapesti hidakról régebben azt mondták, hogy mindegyiket a budai oldalon egy-egy hegynek vezették neki. Egészen a legújabb időkig, a Horthy Miklós-hid felépítéséig igaz is volt ez. Csakhogy ha mint tényállítás kifogástalan is volt ez, vádnak gyenge volt. Mert hát mi az istencsodájának vezették volna neki ezeket a hidakat? Hiszen a Gellérthegy déli lejtőjétől egészen a Rózsadombig, keskeny völgyhézagoktól eltekintve, egy-

csomó hegy terpeszkedik a Dunapart mentén, a Gellérthegy, a Várhegy, a Rózsadomb.

Egy hegy azonban igazán nem legyőzhető forgalmi akadály. Méltán kérdezheti tehát a budapesti, főleg pedig a budai polgár, hogy miért nem folytatódik az Erzsébet-híd közlekedési árama a Gellérthegy alatt, miért nem köti össze alagut a hegyentuli vidékeket a pesti oldallal. Hiszen a Sas-hegy, amiről a legtöbb pesti lakos azt hiszi, hogy valahol a világ végén van, légvonalban közelebb fekszik a Belvároshoz, mint a Keleti-pályaudvar. Széles, egyre jobban épülő Gellérthegyen-tuli területek egy ilyen alagut közvetítésével a város központjának közelébe kerülnének. Nem akarom itt most ennek az alagutnak a szükségességét részletesen tárgyalni; geológiai s technikai kérdés ez, melyet nagy mértékben befolyásol az a tény is, hogy a Gellérthegy körül elhelyezkedő fürdővállalatokat tápláló források na-

CSAK KÖZVETLEN A GYÁRBÓL VEGYEN GYAPJUSZÖVETET
MERT IGY OLCOSABB III TARTÓSSÁGI GARANCIA

KÉRJÉ MINTÁINKAT!

CSAK TISZTA GYAPJUBÓL

Trunkhahn
POSZTÓGYÁR ÉS RUHAGYÁR R.T.
VI. Teréz körút 8.
VI. Prohászka Ottokár-u. 8.

gyobbára a hegytömbből fakadnak. Értelhetően felvetődik tehát itt az a kérdés is, hogy azok a technikai akciók, melyekkel egy alagut megépítése jár, nem bolygatnák-e meg e fürdővállalatok szempontjából végzetesen ezeknek a forrásoknak vizszolgáltatását és kiaknázását. Egyáltalában nem bizonyos azonban, hogy a felelet erre a kérdésre igenlő volna s hogy így ez a hegy nebanstvirágnak tekintendő. Mindenesetre érdemes volna az illetékeseknek ennek az alagutnak a problémájával foglalkozni. Megalkotása egy forgalmilag béna terület számára valóságos életadó ütőeret teremtené.

A másik közmű, mely belekiváncozik az életbe, szinte kiált a megvalósulás után: egy sikló a Várhegy krisztinavárosi oldalán. A Várban nemcsak saját autójukon járó, vagy a drága autobuszt használó előkelő urak élnek, bár ezek adják meg ennek a városrésznak jellegét, hanem hivataluk és elfoglaltságuk ideköt temérdek kishivatalnokot is — négy minisztérium van itt —, s aztán él itt temérdek szegény nyugdíjas s másféle szűkös viszonyu kisember is. Reggelenkint, hivatalbamenés idején, egész emberkigyók kúsznak fel a Krisztinavároshól a Várba vezető lépcsőkön. Micsoda megterhelése ez ezer és ezer szíveknek, melyeket így nemcsak a napi gondok, de a napi lépcsőjárás is állandóan korhaszt. Ezeknek a kisembereknek nagy könnyebbséget jelentene egy, vagy esetleg két új kis hegyvasut, mely néhány fillérért felröpítené őket a magasba. A Várat állandóan szépítik; ódon utcái örvendetesen tiszták, sétányai ápoltak, nem kevesebb, mint hét lovaszobor pompázik ezen a kis területen, a gyalogszobrokról nem is beszélve. Ez mind szép, de arra is kellene gondolni, ami hasznos, arra is, ami nemcsak a nagyurak szemét gyönyörködteit, de a szerénysorsu dolgozók napi fáradozásait is enyhíti.

nali órákig.

A detektíveknek közelebbit nem sikerült megállapítaniok addig, míg az egyik detektívnek amerikaiás ötlete nem támadt:

— Szeretnék egy szobát kibérelni, — állított be ahhoz a főbérlelőhöz, akinek lakása amellett volt, ahol Andorka álneven szállást bérelt.

A főbérlelő eleinte nem akarta lakását albéreltbe adni, mikor azonban a detektív havi 120 pengőt helyezett kifizetésbe, kijelentette, hogy lakásának azt a szobáját választhatja a „mérnök ur“, amelyiket akarja.

Másnap — ez csütörtökön történt —, a mérnök-detektív be is költözött a lakásba. Közölte háziasszonyával, hogy két-három barátja fogja felkeresni, kéri, ne zavarják. Találmányon dolgoznak, furni, faragni is fognak, de ne féljenek, ehhez megvan a rendőrség engedélye. Fel is mutatott egy írást a detektív, sőt ezt közölte a házfelügyelővel is, úgy hogy semmi akadály nem volt annak, hogy a lakásban zavartalanul dolgozzék.

A munka, mint kiderült, abban állt, hogy az egyik detektív lyukat furt a falba, amely Andorka Dezső szobájától elválasztotta. A lyuk elé rendkívül érzékeny mikrofont szerelt, úgy hogy minden szót, amelyet a szomszédban Andorkákék beszéltek, kitűnően meg lehetett hallani.

Munkába lép a mikrofon

Pénteken reggel siri csendben vártak a detektívek a „mérnök ur“ szobájában arra a pillanatra, míg odaát a betörőbanda tagjai összegyűlnek és megkezdik tanácskozásait. Kisvártatva óvatosan nyílt az ajtó, majd pillanattal később a következőket hallották:

— Ma is követték, Dedrák?

— Nem, két nap óta sikerült leráznom magamról a rendőrkopókat.

— Akkor, úgy látszik, nyugodtan munkához kezdetünk. Sikerült olyan helyet kipihatónom — mondta az egyik hang, amelyről később kiderült, hogy Andorka Dezső hangja —, ahol a legnagyobb nyugalommal véghez vihetjük a munkát és tekintélyes összegre tehetünk szert. Itt van 300 pengő, ez azonban csak előleg. A többit akkor adom, ha a munkával készen leszünk.

A további beszélgetés során a szomszéd szobában levők elhatározták, hogy vasárnap délután a kereskedelmi és iparkamara palotájába törnek be. Papirzizogést is hallottak a detektívek, majd megállapították, hogy a tervrajzot mutatja Andorka a többieknek. Megmutatja a tervrajzot a kaputól az utat a pénztárteremig.

— És mi lesz, ha ott áll a porlás és nem ereszt be? — kérdezte egy hang.